Ч. 164. Львів, Вторник дня 22. липня (4. серпня) 1903. Річник VII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:

в Австриї:
на цїлий рік . . . . 20 кор.
на пів року . . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . . 1·70 кор.

За границею:
на цїлий рік . . 16 рублїв або 36 франків
на пів року . . 8 рублїв або 18 франків
Поодиноке число по 16 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« під ч. 1. ул. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїнї 20 с. від стрічки, а в »Надісланім« 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Ґімназияльна молодїж.

II. Найкрасший, найдобірнїйший материял нашої дїтвори вступає в пороги ґімназиї. Та при тім вступі она дістає не тілько нові книжки і новий шкільний устрій — відмінний від народних шкіл, але і находить у всїх своїх відносинах житя, так домашних, як і родинних, знатні зміни — відмінно як було на селї. Бо ідучи до ґімназиї, переходить наша молодїж до міста »на станцию«, розлучає ся від родичів та іде на чужі люди, на чужі руки.

Тож розглядаючи ся у тім лябіринтї нових відносин, сїльска дитина, коли натрафить на пригідні обставини, з тим більшою ревностию примінить ся до них. Незіпсована, сїльска дитина, є як мягкий віск, що дасть себе улїпити. До того приходить ще сильне вражінє новости, яке примушує єї застановляти ся над собою і над своїм окруженєм. В сїльскій дитинї мусить повстати сильне вражінє, що она »вступає в сьвіт«, що перед нею стоїть поважна цїль житя. Бож він прецїнь надивив ся і наслухав ся, як родичі числили ся і стягали ся, аби єго вислати до школи; він дістав окрему виправу, від біля аж до мундуру; єго наказували, що аж »до Сьвят« — який жеж се довгий час у дитини! — не буде бачити родичів. Щоби памятав на них, щоби держав в порядку білизну, шанував річи, а писав, що єму треба і справував ся добре між чужими. Молоденький ученик чує, що він стає на власні ноги, що сам мусить кермувати собою і своїм... вихованєм.

Того всего не дізнає міська дитина. У неї перехід до ґімназиї, се лише переписанє з одної школи до другої — за зложенєм вступного іспиту. Остає дальше дома у тих самих відносинах, без нових вражінь та нових обовязків, але за те під давною, родительскою опікою. Ся опіка розтягає ся не тілько на дім, але і на школу, де що тижня в недїлю родичі розвідують ся про поступи своїх дїтий на окремих, призначених на се авдиєнциях. І колиб порівнати наші ґімназиї з польскими, то здаєсь, наші професори навіть і не знають того, утяжливого навіть обовязку недїлїшних авдиєнций. Причина того лежить в сїм, що наші ученики, се або бурсаки, про яких розвідує ся настоятельство бурси, в якого склад входить професор або катехит, або мешкають по »станциях«, де нема кому навідувати ся за хлопцем.

На сих »станциях« дістають ся селяньскі сини нераз до нор бідних, міських людий, що противорічать всяким ґіґієнїчним условинам. Часто на такій станциї ученик не має достаточного спокою і місця до науки, а нерідко навіть єго моральне вихованє є загрожене лихим приміром і передвчасною свободою. Але навіть і лїпше приміщені сини сьвящеників не забезпечені від лихого впливу »станциї«. Звичайно держать учеників убогі вдови, які не лише, як женщини, не можуть виконувати достаточного надзору, але і не хочуть, бо через те стратили би своїх пупілїв. Коли вже іменно ученик »рве ся до свободи«, спонуканий до того або лихим товариством, або своєю власною ледачостию, а в тім перебиває єму »єго панї«, то він завсїгди найде способи і позори, щоби перенести ся на иншу станцию. Звичайним претекстом до того буває харч, як найдразливійша справа...

А як-раз у вихованю ученика повинно ходити о те, щоби він »оповідав ся«, щоби він коли не клявзуру, то бодай мав той обовязок, застановити ся, куди він іде і за чим іде. Сего дуже не люблять ученики, бо за амбітні, щоби брехати перед »панею«, задля такого оповіданя нераз волїють зречи ся такого виходу — що очивидно виходить на користь науки. Та сей брак в части виповняють у нас бурси і інтернати, які заложено у всїх містах, де находять ся середні школи.

Розріст сих інституций доказує, що наш загал, який зразу був упереджений до бурс і бурсаків, набрав довіря до сего рода виховуючих інститутів. До найкрасших примірів такого розвою належить пр. Інститут педаґоґічного Товариства у Львові, який в недовгім часї свого істнованя (2 чи 3 роки) довів до числа звиш сотнї (104) учеників, з яких анї один не остав другий рік в тій самій клясї, а тілько з »інтернату«, заведеного окремо для лихих учеників, одержало 4 двійку.

Однак в наших відносинах ті бурси ще не є достаточні, іменно що-до поємности. Суспільність повинна всї свої сили злучити на се, щоби зарадити тим недогодам, на які ми наражені в образованю наших дїтий задля того, що не живемо по містах, а головно по селах та місточках. Ми повинні стреміти до того, щоби зовсїм виперти уміщуванє дїтий по станциях, які під кождим зглядом відбивають ся некорисно на вихованю школярів, а поручити єго педаґоґічним інститутам. В кождім містї, де находить ся середна школа, повинно бути кілька таких інститутів, а кождий з них, як і весь загал повинен стреміти до закупна власного дому і городу. Бо тілько у власній, відповідно до цїли урядженій хатї так під ґіґієнїчним як і научним зглядом, педаґоґічний інститут може вповнї відповісти свому завданю.

А тодї наш знаменитий дїточий материял, який з такою любовю і зі стількими надїями виправляємо в дорогу до ґімназиї, не буде марнувати ся, а стане гарно розвивати ся на власне добро і на користь родини та народу.

Біжучі вісти.

В Ватиканї вже від суботи два рази денно обсервують десятьтисячні товпи народа, які громадять ся на площи св. Петра, зносячий ся стовп диму, т. з. фумату, що сповіщає Римови, що голосованє кардиналів остало без вислїду і вибір папи ще не рішений. Засїданя в Сикстиньскій каплицї відбувають ся що дня о год. 10 рано і 4 пополудни. Кожде засїданє тревае дві години. Після відобраня голосів до урни відбуває ся скрутинїя, а після неї картки палять ся. З того спаленя походить фумата.

Угорскі перекупства викликують сензацию в наслїдок зізнань, які перед слїдчою комісиєю складають переслухувані посли. Перекупство пос. Папа не було зовсїм відокремленим, але був намір перекупити цїле сторонництво „независимости“. Тим самим вже паде не конче підхлїбне сьвітло на членів сеї партиї, бо особи котрі підняли ся переведеня сего дїла корупциї, мусїли очивидно знати їх і числити ся з їх нахилом. При тім головне орудиє корупциї Дінес, був сам членом партиї независимости, а так само редактор Зінґер, отже знали добре своїх полїтичних товаришів. Сьвідок бар. Коос заявив, що єму відомо про 20 випадків перекупства, та мимо налягань комісиї не хотїв подати близших даних, заявляючи, що перше мусить порозуміти ся зі своїми полїтичними приятелями. Він чув також, що ґр. Шапарі мав стати мінїстром торговлї в кабінетї Куена; впрочім про се говорено загально в Рецї. Шапарі конферував недавно з Адлєром у Відни і лише завдяки сему міг увійти в порозуміне з будапештеньскими социялїстами. На цїли перекупства мало піти 300.000 корон. Тож мусить застановити се, що посли опозициї — крім Папа і Аляя — не зголошуть ся дальше до комісиї зі своїми зізнанями... Провідник слїдчої комісиї має замістити відозву в дневниках, щоби кождий, кому відомі близші дані до вияснення справи перекупства, явив ся перед нею для зложеня зізнань. Що дотичить увязненя Дінеса, провідник комісиї конферував з мінїстром справедливости. Будапештеньска полїция заперечує, немов то она помогла втечи Дінесови. Але що не встерегла єго, се факт, бо до тепер пропав за ним слух, а ходить поголоска, що він правдоподібно утїк до Америки. Ґр. Телекі і ґр. Банфі Микола мали Дінесови заплатити 200.000 К на те, щоби тілько втїк. Всї ті особи стояли у близьких відносинах до президента мінїстрів ґр. Куена і тому підозрінє о співучасть в тих перекупствах звернене сильно против него. Нинї стане Куен перед комісиєю.

Помольоґія.

Райтлїнґен, 20. липня 1903

В попереднїй дописи сказав я, що хотячи заложити сад, треба передовсїм на садівництві розуміти ся, бо інакше не піде! Були вже навіть і у нас такі люди, що наслухавшись о користях зі садовини, закладали сади на великих обшарах, сподїючись великих доходів, але коли дерева почали марнїти і доходу не було, тратили самі охоту та ще й других знеохочували. А причина була та, що они без сьвідомости річи забирали ся до дїла. Я ту пізнав, що єли хто хоче щось уміти, мусить учити ся як теоретично так і практично. А се прецїнь тепер не тяжко, бо маємо досить книжок і часописий фахових, що тою справою займають ся, а на курсах, які певно і в нашім краю устроюють ся, можна буде набути і практично.

Нинї можна буде подибати старі або молоді дерева, середних нема, а то тому, бо від кінця 1860. р і 1870. р. селяни наші дуже мало садили дерев овочевих. Тодї пшениця була до-

розша три рази, чим тепер, селянин не дбав про нічо і єму навіть не при голові було „бавити ся“ садженєм деревини, а нині сини нарікають на своїх батьків, що не дбали о пізнійше. Подібно сталось так і з нашими місточками. Знаємо всї, що наші місточка колись инакше виглядали, як під зглядом моральним, так і материяльним. А і ту причина є та, що не уміли дивити ся наперед, та що не поступали з часом. От вкажу найби на місточко Куликів. Як ту богато та бундючно було перед 30 роками. Були зарібки; шевцї і кушнїрі за свої домові вироби з ярмарків привозили по 200 і 300 злр. Але що з того! Засліплені своїм поводженєм гадали, що так все буде: справляли приєми, гучні забави та справляли дорогі строї. Нераз можна було від зарозумілого міщанина-Куликівця в довгій чемерцї, підперезаній богато вишиваним поясом, та в білім, високім цилїндрі почути, що він „пан собі“, який не потребує дбати про нікого, бо він сам розуміє найлїпше „свій шевский інтерес“, а більше не потребує нічого знати. — Нинї нарід бідний, хати нужденні — а з давнїйших домів гостинних та магазинів меду і вина заледви слїд остав. Чому: як-раз тому, що не мали доброго провідника, не дбали про школу, про науку та про видосконалене в ремеслї!

З сего бачимо, що нам треба на кождім кроцї поступати з часом. Навіть у рільництві і садівництві. Єсли хочемо, щоб нам сад приніс якусь користь, мусимо мати і найлучші сорти овочів. Бо знаємо прецїнь, що люди щораз більше суть вибагливі, а вимаганя купця перед 10 роками не були такі, як тепер. Тепер на лавках купцїв бачимо лиш чужі овочі, бо ми не уміємо таких виховувати. Старатись повинни ми, щоб найменшим коштом управляти найлучше — а стане ся то тодї, коли приноровимось до відносин клїматичних і материяльних, та що будемо мати добрі сорти, що кождої хвилї можна продати. Малий овоч, щоб не знати який був добрий, не має такої вартости, як овоч великий, відзначаючий ся красною барвою і формою, а то тому, бо люди звичайно дивлять ся на зверхну форму.

Наш селянин все є тої гадки, що єму сад не зможе принести жадної користи — і він волить посадити на городї вербу, бо каже, що з того буде мати пруте на гороженє плота, а з садовини то і того не буде. Ах, який то наш селянин мало забагливий. Він вдоволяє ся, сли єму на городї вродить ся трохи бараболь та з верби буде мати трохи прутя! Ту в Віртемберґії селянин тим не вдоволяє ся, — єму би того всего не вистарчило навіть на одну недїлю, а не то на цїлий рік враз з родиною.

Сю байдужність нашого селянина мусимо усунути і показати, що садівництво є головне средство, що двигне єго з біди. Нема що нарікати на тяжкі часи, та на злі відносини. Мусимо старати ся о добро наших дїтий і о дїти дїтий наших. Бо лучші часи не прийдуть, відносини не зміняти ся, але певно прийдуть гірші — а ми теперішною працею стараймо ся їх вже тепер усунути. А що се зможемо зробити вчасти через садженє деревини, подам кілька примірів з моєї подорожи.

(Дальше буде).

— ВІД АДМІНІСТРАЦИЇ. При зміні місяця просимо наших Вп. Передплатників о скоре відновленє передплати, зглядно о вирівнанє залеглостий, та о приєднуванє нам нових передплатників.

На грошевих переказах, адресованих до нас, просимо дуже читко виписувати слова »Адміністрация часописи Руслан«, аби гроші не заблукали деинде, бо у Львові є ще — як звісно — товариство »Руслан«, яке опікує ся убогими учениками.

Новинки.

— **Календар.** Ві вторник: руско-кат. Марії Магдалини; рим.-кат. Домінїка. — В середу: руско-кат. Теофиля, Трофима; рим.-кат. Матер. Б. снїжн.

— **Елементарні нещастя а податки.** Краєва дирекция скарбу у Львові видала дня 18. липня 1903. ч. 66.037 обіжник до підчинених собі урядів з візванєм до як найбільше енерґічного стяганя податків не лише залеглих але й біжучих. В обіжнику читаємо: »Сей рік зазначив ся вправдї в кількох наших західних повітах незвичайно грізними повенями та иншими елементарними нещастями, наслїдком яких в многих громадах прийде навіть здержати всяку екзекуцию. Однак в переважній части краю хлїборобскі жнива заповідають ся добре, подекуди навіть дуже добре. В виду сих обставин ц. к. дирекция скарбу уважає своїм обовязком, візвати рішучо ті староства і податкові урядя, які будуть могли скоро почати екзекуцийну акцию, аби як в інтересї служби, так і для добра самих контрибуентів строго допильнували, *аби в наближаючій ся осїнній порі, де(?) контрибуенти передовсїм сїльскі могуть сплатити не лише належитости з попередних лїт, всї екзекуцийні орґани сповняли свої чинности пильно і строго після обовязуючих приписів*“. — Сей обіжник, як ми в горі підчеркнули, видала кр. дирекция скарбу ще перед градобитєм, яке дня 21. липня навістило східну Галичину і знищило всї надії наших селян на гарні жнива, лишаючи їх без кусня хлїба на зиму. Чи в виду градобитя з дня 21. липня сей обіжник задержує свою обовязуючу силу, питаємо краєву дирекцию скарбу Чи з голодного мужика будуть екзекутники дерти в осени послїдну кожушину, єсли єї ще не заставить?

— **Руска мова у війску.** На військовій стрільници у Львові пишають ся під електричними дзвінками такі карикатурні рускі написи: *„По каждім укінченім стрілянї має відділъ скринки на апарати повісати“*. Дуже сумніваємо ся, чи який вояк зрозуміє значінє сеї написи, хиба догадає ся, що мало бути написане: »По кождім укінченім стріляню має відділ повісити скринки на апарати«. Нема отже иншого виходу, лише написи перемалювати.

Так само в триязичнім оголошеню військового маґазину провіянтового у Львові в справі закупна збіжа, находимо в рускім перекладї понад сто ошибок язикових, граматичних і стилїстичних. На показ подаємо отсе кілька з них: »звиклих«, »относительно«, »збаданю«, »который«, »овадів«, »варунки«, зауфану«, »присуствовав« і т. д. Так поганити нашу мову не дозволимо, і сподїємо ся, що ц. і к. команда корпусна подбає, аби ми на будуче не мали нагоди вертати до сеї самої справи.

— **Непорядки на почтї.** В суботу звернула нам почта примірник нашої часописи з точною адресою, на якій в горі назва почти випечатана грубим друком, а в долинї звичайним друком виписана місцевість адресата: »в Гаврилївцях«. Однак панове урядники почтових амбулянсів не були ласкаві, чи не мали часу прочитати точнїйше адресу, так що ґазета зайшла аж до складницї почтової в Гаврилївцях на Буковинї, а звідтам вернула до нас. Против такого шлендрияну на почтї мусимо запротестувати, тим більше, що дуже часто доходять до нас рекламациї від наших передплатників про недоручуванє ґазети, коли тимчасом висилка відбуває ся правильно.

— **Нові постерунки жандармериї** отворено в Острові, сокальского повіта, в Гадинківцях, гусятиньского повіта і в Камінцї великій, грибовецкого повіта.

— **Еміґрацийні обманьства в Боґумінї.** Онодї вислїджено на двірци в Боґумінї ватагу обманцїв, зложену з пятьох людий, яка від кількох лїт в безпримірний спосіб грабила і обкрадала переселенцїв. Сї обманцї наставляли свої сїти переважно межи парубками, що мали ставити ся до війска, і тому не могли їхати до Америки. Обманцї спроваджували таких пописових до Боґуміна і виправляли їх осібняком через ріку Одру за границю. На березї в лозах ждали вже спільники сеї ватаги, нападали на полишеного парубка і ограблювали єго з грошей. Лишали при нїм лише тільки гроша, що треба було на

---

11 *В. Вересаєв.*

ЗАПИСКИ ЛІКАРЯ.

Переклала Маруся Полтавка.

Відношенє моє до медицини різко перемінилось. Починаючи її студиювати я ждав від неї усього; побачивши, що медицина робити всього не може, я прийшов до висновку, що вона не може робити нїчого; тепер однак я побачив, як богато все таки може вона зробити і се »богато« наповняло мене довірою і поважанєм до науки, якою я ще недавно так гордував в глубинї моєї душі.

От передо мною хорий — він горячкує і жалить ся на біль у боцї; я вистукую бік; притупленє звуку показує, що у сьому місци грудної клїтки легочний воздух замкнений хоробним ексудатом; але де саме находить ся сей ексудат — в легкім, чи в олегочній ямі? Я прикладаю руку до боку хорого і приказую йому говорити голосно: »раз, два, три!« Голосова вібрация грудної клїтки з того боку, де болить, оказуєть ся ослабленою; сей факт з такою-ж певностю, як коли-б я бачив усе власними очима, показує менї, що ексудат не в легкім, а в олегочній ямі. — У хорого спаралїжована ліва нога, я вдаряю його молоточком по колїнних стегнах, — нога високо підкидаєть ся: се показує, що пораженє лежить не в обводових нервах, а десь вище їх початку зі стріженя звонного; але де саме? Я пильно оглядаю, чи зберегла скіра свою чутливість, чи поражені другі кінчини, чи справно функціонують нерви і т. п. — і можу наконець цїлком певно сказати: пораженє, яке викликало в данім случаю паралїж лївої ноги, находить ся в корі центрального звою правої півкулї мозку, недалеко від тїмени... Яка величезна, многовікова підготовлююча праця була потрібна до того, щоб виробити такі, на позір прості способи огляданя, скільки потреба було до того помічаня, ґенія, працї, знання! І які великі области завоювала вже наука! Вислухуючи серце, можна з певностию означити, котра іменно з чотирох єго заставок функціонує неправильно і в чім саме лежить причина тої неправильности — в перестї заставки, чи в її скороченю. Ми можемо відповідними зеркалами оглянути середину ока, носово-горляну просторонь, гортань, піхву, навіть мочовий міхур і жолудок; невідома, загадочна і незрозуміла недуга відгадана, ми можемо тепер приготовляти її у чистому видї в склянній пробцї і оглядати під мікроскопом. При акушерстві з майже математичною точностию вивчено весь так зложений механїзм злогів, означено усї чинники, від якої залежить той чи инший зворот дитини і штучні способи помочи строго годять ся з сим так зложеним, природним рухом...' Дитинї випалюють розпеченим зелїзом носові мушлї, помазавши їх перед тим кокаїном: живе тїло скверчить, довкола заносить спаленим мясом, а дитина сидить собі, всьміхаючись і спокійно видихуючи з ніздрів дим...

Але усього і не перечислиш. Розумієсь, що богато, ще дуже богато не осягнено, але усе отсе є лише питанєм часу і нам навіть годї уявити собі, як далеко піде наука. Адже-ж ще перед кількома роками видавалась нісенїтницею сама гадка про те, що людске тїло можна видїти в буквальнім змислї наскрізь; нинї завдяки Рентґенови та нісенїтниця стала дійстностию. Сорок лїт тому назад у хірурґів три четвертини оперованих вмирало від гнильного закаженя; гнильне закаженє було проклятєм хірурґії, об яке розбивалась уся вправність оператора. »Я нїчого певного не можу сказати про сю страшну кару хірурґічної практики — з розпукою писав Пірогов в 1854. роцї — у нїй усе загадочне і звідкіля вона походить, і в який спосіб розвиваєть ся. До сього часу вона в такій самій степени невилїчима, як і рак«. »Коли я погляну на кладовища — пише він в иншому місци — де похоронено закажених у шпиталях, то я не знаю, що треба більш подивляти: чи стоїцизм хірурґів, які єще займають ся винаходом нових операций, чи довіру, якою ще користують ся шпиталї у суспільности«. Зявивсь Лїстер, завів антисептику, її замінено ще лїпшою асептикою і хірурґи з безсильних рабів гнильного закаженя стали його панами. Тепер, коли оперований вмирає від гнильного закаженя, то винна тут не наука, а оператор.

Коли-ж вже тепер зроблено так богато, то щож дасть наука в будуччинї? Передо мною відкривались такі ясні перспективи, що робилось радісно за житє і за чоловіка. Правдива дорога найдена і звернути з неї вже неможливо. Natura parendo vincetur — природу перемагає той, хто їй корить ся; коли будуть зрозумілі усї її закони, чоловік стане її необмеженим паном. Тодї щезне і теперішне односторонне лїченє і штучне запобіганє хоробам: чоловік навчить ся розвивати і робити непобідженими цїлючі сили свого власного орґанїзму; для нього не будуть страшні анї зараза, анї простуда, для нього злишні будуть окуляри, пльомбованя зубів: не будуть відомі нї міґрени, нї неврастенії. Будуть сильні, щасливі і здорові люди, і вони родити муть ся від сильних, здорових жінок, які не знати муть анї акушерських клїщів, анї хльороформу, анї спориншу.

дорогу до Америки. Ограблений з боязни перед карою в Австриї виїздив за порадою тих опришків прямо до Америки і так слід по злочині пропадав. Аж недавно один з ограблених догадав ся, що обманці з Боґуміна мусять стояти в зносинах з рабівниками поза Одрою і написав про се до своїх знакомих в Австриї. Про се дізнала ся поліция і арештувала одного еміґрацийного обманця, а прочі чотири утїкли; однак поліция за ними слїдить.

— **Їдовиті мухи**. В Кракові помер онодї ротмайстер драґонів Евг. Ерольдї від укушеня мухи. Смерть єго була справдї траґічна. Дня 20. липня укусила єго муха в лице під оком. Спершу він не чув болю і не звертав на се уваги. Другого дня цїле лице спухло і появила ся зловіща горячка. Недужий пішов до військового шпиталя і там лїкарі уживали всяких средств, аби спасти єму житє, але нїчо не помогло, бо кров була вже затроєна в цїлім тїлї. По девятьох днях муки Ерольдї помер.

Із Штульвайсенбурґа доносять про таку подїю: Онодї якась муха укусила в руку пивовара Андрія Галаса із Мортон Вашар. Рука дуже спухла, а хоч завізвано лїкаря на поміч, скоро лиш опухлина показала ся, не помогло нїчого, бо наступило дуже скоре зараженє крови і Галас помер.

— **Нещасливі пригоди**. В Коломиї застрілив ся дня 31. липня властитель »Центральної каварнї« Саломон Гіршгорн. Причиною самоубийства мала бути гра в карти, в якій Гіршгорн програв понад 18.000 К протягом одного вечера.

В Лоєвій коло Делятина сказив ся онодї кіт і покусав якогось жида. Аби не було більше нещастя, зібрали ся селяни і спіймали кота. Однак замість єго сейчас убити, всадили єго до мішка і несли до Делятина, аби втопити в Прутї. Тимчасом в дорозї під самим Делятином кіт вискочив з мішка і покусав ще чотири особи, потім утїк в поле. Жандармерия слїдить тепер за небезпечним котом, але заки єго спій має, він може ще неодного покусати.

В уступовім місци дому при ул. Татарскій ч. 1. у Львові найдено мертве тїло слухи Параски Калитовскої, родом з Гутиск коло Крехова. Здає ся, що Параску хтось убив і вкинув до кльоаків, тому поліция веде енерґічне слїдство.

— **Повінь на Буковинї**. В наслїдок хмаролому дня 29. липня прибули у Вашківцях над Черемошем у вижницк м повітї потоки Теплиця, Глубічок, Чорна і Псярник та залили часть Вашківців і всї городи та поля, що лежать над тими потоками. Вісїмдесять хат стануло нараз під водою. Дві хати завалили ся, а кілька домів вода так підмулила, що годї в них мешкати. Повінь знищила всї засїви, а шкода є величезна. На місце катастрофи приїхали староста і державний інжінер і під їх доглядом вела ся акция ратункова.

— **Мінїстер скарбу без скарбу**. В Каракас в Венецуелї украв хтось золоті букви з підпису на памятнику ґенерала Болївара, що стоїть в Пантеонї. Кілька крадених букв купив місцевий золотник, несьвідомий їх незаконного походженя. Колиж він про се дізнав ся, віднїс букви зарядови Пантеона і виявив свій жаль з причини крадежи. Венецуельске правительство в нагороду за єго совісність поручило єму відновити підпис на памятнику. Золотник згодив ся і предложив рахунок на 40 долярів. Мінїстер скарбу, в якого скарбі не було нї пів центима, вертїв ся на всї сторони, аби роздобути потрібну квоту, але дарма. Єго заходи остали без успіху. А що золотник не хотїв робити на кредит, то і ґенерал остав без підпису, як мінїстер скарбу без скарбу. — За правдивість сего факту відповідає Frankfurter Ztg.

— **По мадярски**. Онодї пішов був ігумен монастиря Цистерциєнзів у Фоніод, др. Саляй, 80-лїтний старик, купати ся до т. зв. Болотного Озера. Там вже купало ся богато людий. Старенький ігумен вишукав собі мілке місце і зачав купати ся, аж нараз пішов під воду і щез. Публика зразу гадала, що Саляй присїв у водї, але коли через довший час не показував ся, то публика прибігла на місце і застали ігумена на днї озера неживого. Замість же витягнути мерця на беріг і занести до недалекого єго помешканя, звязали єму руки шнуром, шнур привязали до паля вбитого на березї і так лишили тїло у водї, а люди побіч купали ся дальше. Аж в пять годин опісля прийшла судова комісия і лїкар ствердив, що Саляй помер на удар серця.

— **Крадїжи на зелїзницях**. В Кракові відбуде ся небавом великий процес проти 14 зелїзничих кондукторів, обжалованих о крадїжи в поспішних поїздах, головно дорогоцїнностий і вартісних паперів. До розправи покликано 220 сьвідків з Австриї, Нїмеччини і Росиї.

— **Збіжеві злодії**. Минулого року доносили часописи, що в Будапештї злодії украли в ночи цїлий дім. Розібрали єго і перевезли єго протягом одної ночи, так що й слїд пропав за домом і за злодіями. Тепер доносять з Угорщини, що коло Араду ватага злодіїв крала збіже з поля. В ночи при кінци липня хтось викосив цїлий лан пшеницї. Коли властителї пшеницї на другий день вийшли на поле жати, побачили там вже лиш стерню. Та не лиш на тім поли але й в многих инших сторонах в цїлій охресности хтось крав в ночи збіже таки з пня. Тодї господарі змовили ся і постановили ставити на ніч варту на поли. Онодї польовий Стефан Торкош зачув около 2. год. рано, що їде якийсь віз і станув як-раз коло поля, котре він стеріг. З воза злїзло чотирох людий і двох взяло ся косити пшеницю, а два другі вязали снопи і зараз клали на віз. Торкош вриступив тодї до них з набитою і готовою до стріляня рушницею та сказав, що арештує їх. Злодії побачивши, що біда, кинулись на польового, але той стрілив і двох з них убив на місци. Коли хотїв знова набити рушницю, два другі злодії кинулись на него і убили єго. Злодії втекли, а на поли лишили ся три трупи. Обох злодіїв на другий день зловлено і тодї показало ся, що они завели були велику торговлю краденим збіжем.

— **Смерть на постерунку**. З Індий вертав недавно корабель і по кількох днях щасливої подорожи мав приплисти до міста Таґо. Втім нещасливо розбив ся о скалу. Хто міг, ратував ся, а инші не мали чим, лишились на корабли і готовили ся до смерти. О. Родеріх слухав їх сповіди і розрішав. Вже мав корабель втонути, коли наближилась лодка і почали всї кликати, щоб ратував ся. Нї — відповів сьвященик — доки всїх не висповідаю, не буду ратувати ся. Сповідав далї, а за той час, корабель потонув.

— **Траґедия в родинї**. З Будапешту доносять про таку подїю: Властитель більшої посїлости в Терек-Балїнт, Йосиф Горват мав три дуже гарні доньки, 14-лїтну Гальшку, 17-лїтну Ґізелю і 19-лїтну Марию. Ґізеля Горват заручила ся була два місяцї тому назад з молодим мущиною, котрий дуже їй надскакував і богато говорив про свою любов, а легковірна дївчина піддала ся єму. Недавно тому той нїби наречений Ґізелї написав їй лист, в котрім докоряє їй за то, що она не могла зберегти непорочности і длятого зриває з нею; рівночасно відослав він Ґізели заручинову обручку. Ґізеля звірила ся з тим своїм сестрам і сказала, що не може пережити тої ганьби і втопить ся в Дунаю. Три днї тому назад прийшли всї три сестри над Дунай, станули на містку, до котрого причалюють кораблї товариства пароходної плавби по Дунаю, звязали ся всї три разом шнурами і так разом кинули ся у воду. Заки люди могли прибічи на поміч, нещасливі дївчата щезли у филях ріки. На другий день витягнули рибаки їх тїла коло місцевости Ерче.

— **Підозріна пересилка**. Начальник почтового уряду в Флечертовн в Анґлїї замітив, що в однім пакетї, адресованім до когось з населенців міста, чути якийсь дивний звук. Догадливий начальник подумав сейчас, що се нїчо иншого, лише пекольна машина вислана анархістами для знищеня Флечертовна. Тому він не доручив посилки адресатови, але скликав громадску раду на засїданє, аби в єї присутности отворити пакет і стати тим славнїйшим спасителем міста. Коли рада зібрала ся, начальник почти з всякою осторожностию відпечатав пакет і дрожажачими руками почав єго розвивати. У внутрі пакета шуміло і гудїло як в улию. Начальник і радні аж стрясли ся зі страху, коли вкінци між паперами найдено деревляну коробку. Начальник споглянув ще раз на радних, неначе би надходила єго послїдна година і вкінци зважив ся отворити коробку. З середини зашуміло, забренїло і рій пчіл напав на радних і почав жалити їх болїсно. Заки радні зориєнтували ся в ситуациї, вже більшість з них мала попухлі руки і лиця від укушеня напрасних комах. Що стало ся дальше, не зрати, але місто спасло ся від нехибної заглади.

Чим далї я тепер ознакомлював ся з медициною, тим дужче манила вона мене до себе. Але враз з тим мене чим раз більше поражало те, який величезний круг наук містить в собі її виученє і ся обставина мене сильно непокоїла. Кождий день приносив з собою таку масу нового, цїлком ріжнорідного, але однаково необхідного знаня, що голова йшла кругом. Ми були заняті від ранку до вечера, нїколи було читати що небудь не то посторонного, але навіть з области самої медицини. Се була якась горячка, якось горячково кидались ми з клїніки на клїніку, з викладу на виклад, з курсу на курс; як у швидко обертанім калейдоскопі, перед нами перемінялись найріжнороднїйші річи: ресекция колїна, виклад про прикмети наперстницї (digitalis), безглудні мови паралїтика, накладанє акушерських клїщів, значенє Сіденгама в медицинї, зондованє слезних проводів, способи фарбованя леффлерових бацилїв, винаходженє місця підобойчикової бючки (артериї), масаж, признаки смерти від удушеня, стригущий лишай, снетани вентиляций, теория блїдницї, закони про доми розпусти і т. п, і т. п. Все те приходилось переймати цїлком механїчно; бажанє, передумати те все, що кождий з нас научив ся, застановитись над тим чи иншим, пропадало під натовпом що раз то нового і нового знаня; і сї нові знаня приходилось складати в собі так само механїчно і втїшатись думкою: „потім, коли мати му більше часу, я все отсе передумаю і впорядкую“. А між тим одержані враженя постепенно блїдли, піднимаючі ся питаня забувались і втрачували свою цїкавість, присвоюванє, ставалось зверхним і школярським.

(Дальше буде.)

РОДИМЦЇ! Приготовляйте дїти до вступних іспитів до шкіл середних!

Телеґрами

з дня 3. серпня.

Рим. Нинї від самого досьвіта товпи народу залягають площу св. Петра. О год. 11. мін. 16 перед полуднем замічено стовп диму над Сикстиньскою каплицею.

Відень. Montagspresse заявляє, що днї кабінету ґр. Куен-Гедерваріого вже почислені, а єго наслїдником мав би бути ґр. Апонї.

Берно. По вчерашних зборах ческих социялїстів прийшло до демонстрациї. Поліция ужила шабель, а робітники відповіли градом каміня Один робітник і один поліциянт тяжко ранені. Сїм осіб арештовано.

Царгород. До Порти доносять, що в монастирскім вілаєтї прийшло в остатних днях до кількох кровавих стріч межи македоньскими ватагами а турецким військом. Ватаги узброєні в манлїхери.

Кольонїя. Koeln. Ztg. доносить з Петербурга: Росийске правительство мало заявити, що Росия через 6 лїт не допустить до сего, аби чужинцї поселяли ся в Манджуриї. По 6 лїтах, коли Росия заведе порядок, отворить манджурскі порти для всесьвітної торговлї.

Барцельона. Поліция увязнила ту небезпечного анархіста, при якім найдено динамітові патрони.

Відозва

до синів і доньок Руси-України!

Обниміте-ж, брати мої
Найменьшого брата,
Нехай мати усьміхнеть ся
Заплакана мати!

Щоби знищити роботу деструктивних елементів, піднести просьвіту, зорґанїзувати житє економічне і національне в Лемківщинї, заснували народовцї повіту сяніцкого дня 29. червня т. р. філїю »Просьвіти«. Вперве залунала над срібнолентим Сяном пісня »Ще не вмерла Україна«, розбудила з дрімоти і покликала до працї народної нових борців, котрі прирекли собі і народови нести невпинно прапор сьвітла, правди і волї.

Щоби робота ся могла принести правдиву користь меншому братови, рішено на зборах філїї »Просьвіти« серед великого одушевленя приступити безпроволочно до заснованя »українсько-руской бурси в Сяноцї«, в котрій могли би вже з новим роком шкільним знайти місце спосібні хлопцї сяніцкого і сусїдних повітів.

Рішенє запало. Видїл філїї приняв на себе обовязок ввести в житє українсько-руску бурсу в Сяноцї. Задача се не легка. Ми знаємо, що наш нарід бідний, що з всїх сторін витягають до него руки, з просьбою о милостиню, котрої він не відмовляє і свій гірко запрацьований гріш складає радо на жертвеннику вітчини. Віримо однак в патріотизм наших зюдий, віримо, що ті подадуть нам помічну руку в так важній справі, якою є для куртурного розвою Лемківщини заснованє в Сяноцї бурси для українсько-руской молодїжи.

На жаль не маємо майже нїяких средств а бурса мусить бути! — мусить бути, бо нашим сьвятим обовязком є нести сьвітло правди між незрячих, бо як молодїж піде за нами, то будуність в наших руках, то скорше заблисне сонце свободи. Тому в імени нашої молодїжи, що про-

живає в голоді і холоді а горне ся радо до просьвіти і науки кличемо:

Русини-Українці! Братя і Сестри! не дайте проживати у тьмі бідним дітям темних батьків, не відречіть ся самих себе, обніміте найменчого брата, а сторицею відплатять за Вас Матері-Україні сьвідомі єї діти. Вашим датком сердечним поставите в ряди нових борців Руси-України тисячі сильних сьвідомих каменярів. Кождий сотик затяжить на вазї, що важить питанє »житє або смерть Лемківщині«.

Всякі датки просимо присилати на руки о. Омеляна Константиновича пароха в Сяноці.

Від Виділу філії »Просьвіти« в Сяноці:

О. Омелян Константинович, голова, *о. Антін Лаврівский* заступник голови, *Роман Секела* секретар, *Осип Ґудзьо* скарбник, *о. Віктор Савчак* контрольор, *Володимир Чировский*, *Зиґмунт Кочапский*, *о. Петро Мекелита*, *Андрій Мавур* *о. Олекса Викович*.

Вісти господарскі, промислові і торговельні.

Рахунок »Краєвого Союза кредитового«, стоваришеня зареєстрованого з обмеженою порукою у Львові за місяць липень 1903.

Стан довжний:

1. Уділи		43.008 кор. 64 сот.
Фонд резервовий		2.465 „ 54 „
2. Вкладки:		
Стан з початком місяця липня 1903	619.178 к. 87 с.	
вложено	64.084 к. 89 с.	
винято	21.215 к. 48 с.	
Стан з кінцем місяця липня		662.048 „ 28 „
3. Позички затягнені:		
Стан з початком місяця липня 1903	35.000 к. — с.	
затягнено	12.070 к. 25 с.	
сплачено	12.070 к. 25 с.	
Стан з кінцем місяця липня		35.000 „ — „
4. Сальдо відсотків		12.378 „ 72 „
5. Непіднята дивіденда за р. 1903		1.157 „ 32 „
Сума		756.058 кор. 50 сот.

Стан чинний:

6. Позички уділені:		
Стан з початком місяця липня 1903	693.405 к. 80 с.	
сплачено	6.307 к. 14 с.	
уділено	30.821 к. 00 с.	
Стан з кінцем липня 1903		717.919 кор. 66 сот.
7. Движимости		782 „ 56 „
8. Льокациї		15.904 „ 70 „
9. Кошти спору		88 „ 59 „
10. Кошти адміністрациї		3.726 „ 21 „
11. Готівка		14.353 „ 49 „
12. Друки для товариств		987 „ 45 „
13. Папери фонду резервового і специяльної резерви		2.295 „ 84 „
Сума		756.058 кор. 50 сот.
кредит товариств		304.297·—
„ парцеляцийний		270.812·—
„ скриптовий		90.822·—
„ векслевий		51.988·66
Разом		717.919·66 кор.

Членів прибуло 0, убуло 0, остало з кінцем липня 1903 417 з 1094 декларованими уділами в сумі 54.700 кор. Стопа процентова від вкладок $4^1/_2$%. Стопа процентова від позичок $5^1/_2$—7%. Затягнено позички в банку краєвім у Львові на $4^1/_2$%.

Львів, дня 1. серпня 1903.

Тополя

Т. ШЕВЧЕНКА.

Серия переписних листків (8 штук) з гарними ілюстрациями (чорними і кольорованими) до Шевченкової балади »Тополя« вийшла накладом С. Гальберґа в Бучачи Набувати можна серями і поодиноко у накладця та у всіх більших книгарнях і торговлях.

Цїни низькі.

1(36—40)

Товариство взаїмних обезпечень

ЛЬВІВ РИНОК Ч. 10.

„ДНЇСТЕР"

ДІМ „ПРОСЬВІТИ"

одиноке руске товариство асекурацийне, засноване в 1892. р.

обезпечає будинки, движимости, збіже і пашу против шкід огневих, побирає умірковану оплату премій, а чистий зиск т. є надвишку з оплат розділяє межи членів яко звороти; в послїдних трех лїтах виносив зворот 8%.

ДНЇСТЕР ДНІСТРА — виплачує шкоди дуже скоро а оцїнку шкід переводить разом з делеґатом і місцевими членами. За 10 лїт виплатив 6.064 відшкодовань в сумі 3,187.258 К.

ДНЇСТЕР — полїси приймають при позичках Банк краєвий і каси ощадности.

ДНЇСТРА — посередничить при обезпеченях на житє в краківскім Товаристві, відступає часть провізиї з таких обезпечень на **рускі** добродійні цїли; длятого на житє треба обезпечати ся тілько через »Днїстер«.

ДНЇСТЕР — **фонди** виносять з кінцем 1902. р. 838.364 К і всї уміщені в цїнних паперах пупілярних.

ДНІСТРА — **уділяє аґенциї селянам** особливо там, де єще не роблять дотеперішні аґенти.

аґенти заробили вже 432 тисячів корон провізиї.

Контора виміни

ц. к. упр. гал. акц.

Банку Гіпотечного

купує і продає всякі

папери цїнні

і МОНЕТИ

по найдешевшім курсї деннім, не числячи ніякої провізиї.

Найновійший твір

Л. Лопатиньского

„ПАРАЦЯ"

комедия в 3 актах зі сьпівами

(з побуту лїтників)

відзначує ся невичерпаним йовіяльним гумором і жвавим диялоґом. Ся комедия збогачує знатно ґалерию типів у наших народних штуках так з кругів селян, як і міщухів. Сьмішність ситуаций і характерів розміщена рівномірно між мужиків і панів, і тому ся комедия надає ся надзвичайно до вистав по читальнях, бо селянин не буде тут бачив себе як звичайно в комедиї упослїдженим недотепою, але противно має нагоду посьміяти ся трохи і з містових лїтників. Попри те все сей твір носить на собі знамя етичної і патріотичної сьвідомости.

Цїна 2 кор.

Набути можна у накладчика **С. Ґорука** у Львові, пл. Домбровского ч. 1, і в книгарнях.

Розклад поїздів зелїзничих обовязуючий від 1-го мая 1903.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-европейского).

Поїзд посп.	Поїзд особ.	до Львова (приходить о годині)
	6·10	з Кракова, Берлина, Варшави, Відня
	6·20	з Чернівців (Галацу), Чорткова, Делятина
	6·50	з Брухович, щод. від 15. мая до 13. вер. вк.
	7·35	з Самбора (по отвореню зел. Львів-Самбір)
	7·40	з Янова
	7·35	з Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче
	7·55	„ „ на дв. головний
	7·45	з Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
8·10		з Станиславова (від 1. мая до 30 вер. вкл.)
	8·15	з Сокаля, Рави рускої
1.·0	8·55	з Кракова, Відня, Праги, Берлина
	10·25	з Ряшова, Любачева
	11·15	з Станиславова (Керемезе, Потутор)
	1·10	з Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава
	1·25	з Янова
2·15		з Підволочиск, Копичинців на дв Підз.
2·30		„ „ на дв. голов.
	3·14	з Брухович (15. мая до 13 вер. в нед. і сьв.
	4·35	з Стрия, Самбора. Сколього (1/5 - 30/9)
	5·06	з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.
	5·20	„ „ „ „ на дв. голов.
1·40	5·40	з Чернівців, Іцкан
	5·50	з Кракова, Відня, Праги, Берлина
	5·55	з Белзця, Сокаля, Любачева
Ніч		
	8·04	з Брухович (17 мая до 15. вер. в нед. і сьв.)
	8·25	з Брухович (15. мая до 15 вер. в нед. і сьв.)
	9·12	з Брухович (від 1. мая до 13. вер. в нед. і сьв.)
12·20	9·20	з Чернівців, Букарешту
	9·25	з Янова (від 1. мая до 30. вер. в нед. і сьв.)
8·40 2·31	9·50	з Кракова, Відня, Берлина) Ясла, Риманова
	10·00	з Самбора, Сянока (по отвор шляху Львів-Самбір)
	10·07	з Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)
	10·02	з Підволочиск (Київа) Бродів на дв. Підз.
	10·20	„ „ „ на дв. голов.
	10·40	з Лавочного (Пешту), Хирова, Калуша
	3·09	з Тернополя, Грималова на дв. Підзамче
	3·30	„ на дворець головний

Поїзд посп.	Поїзд особ.	зі Львова (відходить о годині)
	6·22	до Сучави, Жидачева, Керемезе, Потутор
1·50	6·30	до Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний
2·04	6·43	„ „ „ дв. Підзамче
	6·45	до Лавочного (Пешту) Борислава, Дрогобича
8·25 2·50	8·35	до Кракова (Відня, Праги), Берлина
	9·05	до Лавочного, Хирова, Калуша
	9·15	до Янова
	9·25	до Самбора, Хирова (по отвор. шляху)
	9·40	до Белзця, Сокаля, Любачова
2·40	10·35	до Чернівців, Потутор, Делятина
	10·57	до Тернополя, Потутор, дв. Підз.
	10·40	„ „ дв. гол.
	1·14	до Янова від 17. мая до 13. вер в нед і сьв
	1·55	до Пустомит 1. черв. до 13. вер. в нед. і сьв.
	2·10	до Брухович від 17 мая до 13. вересня в неділї і сьвята
	3·05	до Стрия. Сколього від 1. мая до 30. вер.
	3·15	до Янова щоденно від 1. мая до 30. вер.
	3·25	до Ряшева, Любачева
	3·30	до Брухович щод. від 1. мая до 15. вер.
	3·40	до Самбора, Хирова (по отвор. шляху)
Ніч		
	6·05	до Станиславова, Жидачева
12·45	6·15	до Кракова Відня, Берлина, Варшави)
	6·30	до Янова від 17 мая до 13. вер. буден. дни а від 1/5 до 16/5 і від 4/9 до 30/9 1904. щоденно
	6·40	до Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
	7·10	до Сокаля і Рави рускої
	7·20	до Перемишля від 1. мая до 31. жовтня
	8·14	до Брухович (17. мая до 13. вер. в нед. і сьв.)
	9·00	до Підволочиск, Бродів гол. дворець
	9·20	„ „ дв. Підзамче
	9·55	до Янова від 17. мая до 13. вер. в нед. і сьв.
2·51	10·42	до Іцкан, Чорткова
	10·55	до Кракова, Відня, Варшави, Праги
	11.00	до Підволочиск, Бродів дв. головний
	11·24	„ „ дв. Підзамче
	4·10	до Кракова, Відня, Праги, Самбора
	5·50	до Брухович від 17. мая до 13. вер. щод.

ЗАМІТКА: Пора нічна числить ся від 6. години вечером до 5. години 59 мінут рано.

Час середно европейский ріжнить ся від часу львівского о 36 мінут, а іменно 12 год. часу середно-европейского = 12, год. 36 мін. часу львівского. — Бюро інформацийне ц. к. зелїзниць державних (ул. Красїцких ч. 5.) уділяє пояснень в справах зелїзничих, продає білети всякого рода і розклади їзди.

Видає і відповідає за редакцию **Лев Лопатиньский**.

З друкарнї В. А. Шийковского.